

Departamento di
Enseñansa Aruba

Integraal Taalbeleid Onderwijs

Samenvatting

Mei 2024

Samenvatting Integraal Taalbeleid Onderwijs

In maart 2022 gaf de minister van Onderwijs de opdracht aan Directie Onderwijs om een integraal taalbeleid voor het Arubaanse onderwijs te ontwerpen. Met integraal wordt in deze context bedoeld dat verschillende aspecten met betrekking tot taal in elk onderwijstype en op elk onderwijsniveau in acht worden genomen, en dat er een rode draad moet lopen van het kleuteronderwijs tot en met het hoger onderwijs. De aanleiding voor deze opdracht was enerzijds het strategisch plan van de minister *Onderwijs in Transitie* en anderzijds aanbeveling 2 van het rapport *Doorlichting van het Arubaanse onderwijsbestel*, waarin staat: Maak een eenduidige en consequente keuze in het taalbeleid.

De wens van de minister was, gezien de complexiteit en gevoeligheid van het onderwerp, om een Nationaal Taaldebat te houden waarin alle stakeholders hun mening konden geven over het onderwerp. Om te komen tot een weloverwogen advies over het taalbeleid, stelde Directie Onderwijs een commissie in voor de coördinatie van het hele proces. Naast het organiseren van het debat analyseerde en evalueerde de commissie ook bestaande basis- en beleidsdocumenten. Om de commissie scherp te houden werd er een expertgroep ingesteld die tijdens het proces als klankbord diende.

Er zijn tussen april 2022 en januari 2023 in totaal 62 sessies gehouden met zowel interne als externe stakeholders. Interne stakeholders waren mensen uit het onderwijsveld, zoals leerkrachten, schoolleiders, leerlingen en studenten van verschillende schooltypes, de schoolbesturen, de Inspectie en interne experts van Directie Onderwijs. Externe stakeholders waren afgevaardigden van verschillende overheidsdepartementen, de vaste commissie onderwijs van het Parlement en NGO's, zoals ATA, Kamer van Koophandel, Fundacion Lanta Papiamento en de vakbond SIMAR. Verder was er een online vragenlijst die door het algemene publiek ingevuld kon worden en werden er drie bijeenkomsten gehouden in verschillende districten van het eiland. Zodoende is eenieder in de gelegenheid gesteld om zijn of haar mening over het onderwerp te geven. Uiteindelijk zijn er gesprekken gevoerd met meer dan 500 stakeholders en is input vergaard van 110 respondenten. Alle hierboven genoemde sessies en de input van de online respondenten bij elkaar vormden het Nationaal Debat.

Het taalbeleid gaat over de rol van talen in het onderwijs; welke talen als vak moeten worden aangeboden, maar ook de rol als instructietaal. Uit literatuuronderzoek blijkt dat taal invloed heeft op het welzijn van kinderen en op het onderwijsrendement. Vooraanstaande instellingen zoals UNESCO en de Wereldbank onderstrepen het belang van een goede basis in de moedertaal van de leerlingen. Volgens cijfers van het CBS uit 2019 is het Papiamento de moedertaal van 80% van de Arubaanse bevolking. Toch is het Nederlands - en niet het Papiamento - officieel de instructietaal vanaf klas 1 van de basisschool, terwijl dit voor de meeste leerlingen een vreemde taal is. Na de kleuterschool, waar het Papiamento instructietaal is, vindt er een onnatuurlijke overgang plaats naar de basisschool. De leerlingen leren lezen, schrijven en krijgen alle vakken in een taal die ze niet verstaan en waar ze niet in aanraking mee komen buiten de schoolcontext. Dit is van invloed op het percentage zittenblijvers, drop-outs en het zelfvertrouwen van de leerlingen. Hoewel de instructietaalproblematiek al sinds begin 19e eeuw wordt aangekaart, is de discussie over instructietaal tot op de dag van vandaag een gevoelig onderwerp, zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs.

Uit de consultatierondes kwam naar voren dat men meestal in principe niet tegen alfabetisering in het Papiamentu is, maar de vraag is tot wanneer (in welke klas) het Papiamentu instructietaal moet blijven en of het de enige instructietaal moet zijn. Uiteindelijk moet er volgens de stakeholders op een gegeven moment toch overgestapt worden naar een andere taal. Over het hoe en wanneer was er geen overeenstemming. Sommigen pleitten voor het Engels als instructietaal, sommigen voor tweetalig onderwijs (Papiamentu-Nederlands of Papiamentu-Engels) en anderen vinden dat ouders moeten kunnen kiezen. De meesten gaven aan dat er in het primair onderwijs een overgang moet plaatsvinden naar het gebruik van het Nederlands, gezien de rol die het Nederlands speelt in het voortgezet en hoger onderwijs.

Over de implementatie van het meertalig model in de pilotscholen van Proyecto Scol Multilingual (PSML) werd er tijdens de consultatierondes herhaaldelijk aangegeven dat er een gebrek aan data is omtrent de resultaten. PSML heeft in 2021 de eerste cohort leerlingen afgeleverd die doorstroomden naar het voortgezet onderwijs. Dat zou een mooi moment geweest moeten zijn om te meten of de gewenste doelen zijn bereikt. Wel is uit onderzoek in 2016 gebleken dat bij leerlingen in klas 4 de beheersing van het Nederlands gelijk is gebleven op de PSML scholen vergeleken met niet-PSML scholen. De leerlingen van de PSML scholen gaven blijk van een hogere ontwikkeling van kritisch leervermogen en PSML docenten gaven aan dat de leerlingen zich veel beter kunnen uitdrukken en zelfverzekerder zijn. Voor wat betreft de implementatie van de kerndoelen (SAM) in het primair onderwijs werd er voornamelijk aangekaart dat dit niet goed is gegaan vanwege een gebrek aan randvoorwaarden.

Over talen als vak was er bij de stakeholders overeenstemming dat er vanuit een meertalige visie gewerkt moet worden. De vier talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans moeten op school al vroeg aangeboden worden, zodat leerlingen hun meertalige vaardigheden kunnen ontwikkelen. Dit is ook in overeenstemming met PEN 2030. Er moet in het onderwijs rekening gehouden worden met de meertalige samenleving en het onderwijs moet aansluiten op de behoeften van de arbeidsmarkt, vervolgoedingen en basiscompetenties die nodig zijn als burger in de Arubaanse samenleving. Wel bleek uit de consultatierondes dat de meertalige competenties van leerlingen en studenten aan het eind van hun opleiding op dit moment niet toereikend zijn, noch voor het vervolgonderwijs, noch voor de arbeidsmarkt.

De commissie heeft voor de formulering van het beleid zoveel mogelijk rekening gehouden met zowel de wensen en behoeften van de stakeholders als met de resultaten van (literatuur)onderzoek en bestaand beleid. Tegelijkertijd had de commissie ook als doel om realistisch beleid te formuleren; het advies moet implementeerbaar zijn.

Land Aruba heeft (zowel in het verleden als recent) gekozen voor Nederlandse examens in het voortgezet onderwijs om de gelijkwaardigheid van havo- en vwo-diploma's veilig te stellen. Voor een goede doorstroom naar het voortgezet onderwijs moet hiermee rekening gehouden worden in het primair onderwijs. Indien het land zou kiezen voor examens in een andere taal, zou het hele onderwijssysteem veranderd moeten worden. Dat zou grote implicaties hebben, zowel financieel als organisatorisch, zoals voor wat betreft professionalisering van de leraren, ontwikkeling of aanschaf van materiaal en examens, etc.

Na alles goed in overweging te hebben genomen, heeft de commissie zowel integrale aanbevelingen als aanbevelingen per onderwijstype gedaan. De meeste aanbevelingen gaan over het primair onderwijs, omdat er vanaf het begin gewerkt moet worden aan de doelen die men met het onderwijs wil bereiken. Het advies is om met een combinatiemodel te komen,

waarbij in klas 1 en 2 het Papiamento instructietaal is en vanaf klas 3 langzamerhand steeds meer Nederlands als instructietaal wordt gebruikt. Het Papiamento is belangrijk om een goede basis te leggen in de moedertaal van de meeste leerlingen; ze leren lezen, schrijven en rekenen in het Papiamento. Daarbij blijft een gedeelte van het onderwijsaanbod tot en met klas 6 in het Papiamento, om de ontwikkeling in de moedertaal voort te zetten. Het Nederlands, het Engels en het Spaans worden vanaf de kleuterschool spelenderwijs aangeboden. Vervolgens wordt het Nederlands als vreemde taal (en niet meer als moedertaal) aangeboden en langzamerhand wordt er steeds meer gebruik gemaakt van het Nederlands. Dat kan door steeds meer vakken in het Nederlands aan te bieden of door steeds meer onderwijstijd aan het Nederlands te besteden. Dat is nodig, omdat het Nederlands als taalvak alleen niet voldoende is voor leerlingen om goed voorbereid te zijn op het voortgezet onderwijs. De meeste leerlingen komen de taal alleen op school tegen, voornamelijk in de boeken en de toetsen. Een rijk en goed taalaanbod is heel belangrijk. De talen Papiamento, Nederlands en Engels worden vanaf klas 1 als vak aangeboden en het Spaans vanaf klas 2.

Voor het speciaal onderwijs wordt, naar aanleiding van feedback uit het veld, aanbevolen om het vak Nederlands als vreemde taal aan te bieden en de talen Engels en Spaans indien gewenst, zodat leerlingen ook daar de mogelijkheid krijgen om hun meertalige vaardigheden te ontwikkelen.

Voor het avo wordt de mogelijkheid gecreëerd om Papiamento en/of Engels als instructietaal te gebruiken bij vakken die niet centraal worden geëxamineerd, bijvoorbeeld Engels bij ICT of Papiamento bij CKV. Verder moet Papiamento als vak verankerd worden in de profielen, zodat een leerling onafhankelijk van zijn of haar vakkenpakket het vak kan kiezen. Voor de vreemde talen kan gebruik worden gemaakt van taalcertificaten. Belangrijk is ook de ontwikkeling van taalvaardigheden die nodig zijn voor de vervolgopleidingen, de arbeidsmarkt en als burger.

De aanbevelingen voor het beroepsonderwijs betreffen de instructietaal. Het Papiamento zou aangehouden moeten worden voor ABO niveau 1. Voor wat betreft de opleidingen die bij EPI in het Engels worden aangeboden, zou er aansluiting kunnen worden gecreëerd door deze bij EPB ook in het Engels aan te bieden. Daarnaast wordt er een mogelijkheid geboden om vakken in het Papiamento en in het Engels aan te bieden.

Ook voor het hoger onderwijs geldt dat het Papiamento in alle opleidingen een rol als vak zou moeten krijgen. Uiteindelijk komen de meeste afgestudeerden terecht op de Arubaanse arbeidsmarkt en in de Arubaanse samenleving, waar het Papiamento de omgangstaal en officiële taal is. Het Nederlands moet ook hier met een vreemde taal didactiek worden voortgezet om aan te sluiten op de realiteit van de studenten op Aruba.

De integrale aanbevelingen zijn aanbevelingen die voor alle onderwijstypes geldig zijn. Er wordt aanbevolen om streefniveaus voor de verschillende talen te formuleren en doorlopende leerlijnen voor Nederlands als Vreemde Taal en voor Papiamento. Schoolbesturen stellen hun eigen beleidsplan op dat aansluit op de nationale richtlijnen. De taalvakken en de instructietaal dienen als ondersteuning gebruikt te worden voor de taalontwikkeling van leerlingen. Ook het bevorderen van de leesvaardigheid en leesplezier is daarbij essentieel. De werkzaamheden ter ondersteuning van het Papiamento als taal, vak en instructietaal dienen voortgezet te worden. Zo ook de werkzaamheden ter ondersteuning van Nederlands als vreemde taal.

Lerarenopleidingen zouden aandacht moeten besteden aan de didactiek Nederlands als vreemde taal en aan het beheersingsniveau van verschillende talen in hun initiële opleiding.

Zowel het Papiamentu als het Nederlands moet door leerkrachten op B2/C1 niveau beheerst worden om deze als instructietaal/-talen te kunnen gebruiken in het primair onderwijs. Ook het Engels en het Spaans moeten op B2 niveau beheerst worden, met de mogelijkheid om een aantekening te halen op C1 niveau. Verder zouden alle zittende leerkrachten geprofessionaliseerd moeten worden.

Belangrijke randvoorwaarden bij de implementatie van het integraal taalbeleid zijn de wetgeving, deskundigheidsbevordering, een implementatieplan en toereikende financiële middelen.